

Duurzame Gronduitgifte: de volgende stap

Donderdag 26 januari 2023

Elies Lemkes-Straver

Gedeputeerde Landbouw, Voedsel,
Bodem en Brede Welvaart

Hagar Roijackers

Gedeputeerde Water, Natuur
en Gebiedsgerichte aanpak

a.s.r.
de nederlandse
verzekerings
maatschappij
voor alle
verzekeringen

a.s.r. beloont boeren voor duurzame bedrijfsvoering

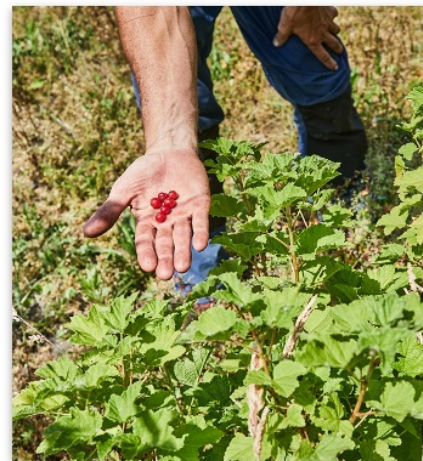
Fadyan Pronk
portefeuille manager – landelijk vastgoed
a.s.r. real estate

a.s.r real estate ...

Draagt bij aan het bereiken van de **ondernemingsdoelen** van onze boeren

Beheert **43.000 hectare** agrarische grond voor a.s.r. en externe investeerders

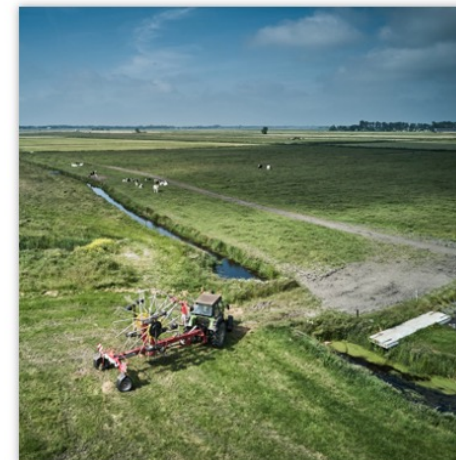

Belegt met **eeuwigheidswaarde**

Staat voor een **toonaangevende** Nederlandse voedselsector

Faciliteert de **duurzame transitie** van de agrarische sector, samen met onze boeren

Hoe doen we dit?

a.s.r.

Uitbreiden van de (erf)pacht producten met een duurzaamheidsclausule

Eerste drie jaar korting van 10%
Vanaf vierde jaar korting van 5%

(erf)pachter

Voldoen aan enkele duurzaamheids-eisen

De duurzaamheidseisen

Bodem

- Data delen met de Open bodemindex
- De agrariër doet zijn uiterste best om de kwaliteit van de bodem te verbeteren

Biodiversiteit

- Toepassen van gebiedsgerichte maatregelen conform beheerpakket(ten) uit het overzicht van ANLb en/of SNL
- Opnemen vlinderbloemige of biobased gewassen in het bouwplan met een verhouding van 1 op 6 (ca. 15%).

Bedrijf

- Agrariër levert bij aanvang een businessplan conform a.s.r.
- Agrariër levert iedere 5 jaar een aangepast businessplan op gedurende looptijd contract

Wat hebben we bereikt tot nu toe?

Bestaande klanten

- 125 (erf)pachters hebben duurzaam contract gesloten
- Betrekking op ca. 2.500 hectare grond a.s.r.

Nieuwe klanten

- 25 aankopen met duurzaamheidsvoorwaarden
- Betrekking op ca. 700 hectare grond a.s.r

Overige

- Biodiversiteitseisen aangepast voor akkerbouwers
- Duurzaamheidsvoorwaarden goedgekeurd door de Grondkamer voor Reguliere Pacht en Geliberaliseerde Pacht

Welke stappen gaan we zetten?

Duurzaamheids- transitie

Agrarische grond ter beschikking
stellen voor duurzame initiatieven en
alternatieve gewassen

Ontwikkelen nieuwe (erfpacht)
producten

Biodiversiteit

Realiseren landschapselementen

Biodiversiteitsplan

Vragen?

asrrealestate.nl

openbodemindex.nl

gemeente

Eersel

*Kempisch wonen
in een wereldregio*

Duurzaam pachtbeleid gemeente Eersel

Wethouder Kraaijeveld | 26 januari 2023

Doelstelling landbouwareaal

Doelstellingen landbouwareaal:

- Inzet voor woningbouw, natuur en infrastructuur
- Gezonde en verantwoorde pachtopbrengst

Beleid tot 2020 was: openbare loting per 3 jaar zonder nadere voorwaarden, pachtprizen marktconform

2020 omslag naar duurzaam pachtbeleid - doelstellingen:

- Bevorderen biodiversiteit
- Verbeteren bodemkwaliteit

Welke stappen hebben we gezet?

- Gesprekken gevoerd met ZLTO & pachters, Biodiversiteitsteam, GOB
- Insteek om pachters mee te nemen in de transitie
- Gezonde mix gezocht tussen verplichte en vrijwillige maatregelen
- Nulmeting bodem 2020 om resultaten bodemverbetering te monitoren
- Toekomst is dynamisch en beleid kan worden bijgesteld

Duurzaamheidsmaatregelen

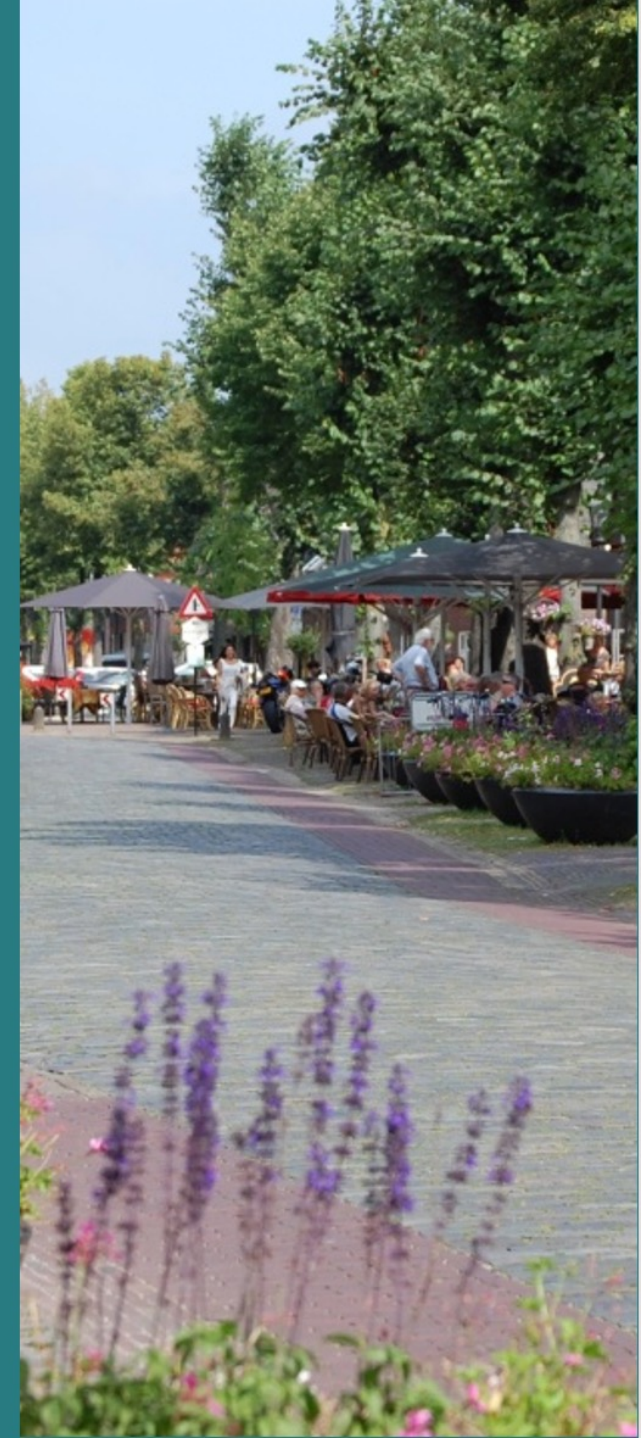
- Verlenging termijn naar 6 jaar per pachtronde
- Afstandscriterium van 5 kilometer
- Verplichte maatregelen:
 - akkerranden (6 of 9 meter breed)
 - mechanisch onderwerken vanggewas

per 2023 aangescherpt tot vrijwel algeheel glyfosaatverbod
- Vrijwillige maatregelen (korting pachtprijs):
 - teelt bodemverbeterende gewassen
 - aanleg keverbank

Resultaten toe nu toe

- Akkerranden: levert bloemrijke randen op
- Mechanisch onderwerken: is omarmd
- Bodemverbeterende gewassen: maatregel is door aantal pachters gekozen. Resultaten qua bodemgesteldheid nog niet bekend
- Keverbank: maatregel is door één pachter gekozen. Resultaten nog niet bekend

Volgende stap

- Aanvullende wens gemeente om ook op langjarige percelen glyfosaat gebruik te reduceren
- Vrijwillig kennistraject opgestart met training in het veld
- Na 6 jaar evaluatie maatregelen en effecten
 - Waar nodig aanpassingen doorvoeren

A vibrant street scene featuring a row of black planters filled with purple and pink flowers along a paved walkway. In the background, there are lush green trees, a brick building, and an outdoor cafe with people sitting under umbrellas. The text "Aan de slag!" is overlaid in the center.

Aan de slag!

Gezamenlijke verklaring natuurterreinbeheerders Duurzame Gronduitgifte

staatsbosbeheer

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

Natuurmonumenten

Van (ver)pachter naar partner in Brabant

Niet alleen kijken naar onze eigen natuurgrond, maar samenwerken met bedrijven die ook op hun eigen grond natuur en landschap willen versterken via hun bedrijfsvoering.

Acties

- Duurzaam partnerschap met agrariër staat centraal
- In gesprek met huidige pachters en aangrenzende agrarisch ondernemers
- Samenwerking vormgeven: b.v. door langjarige pacht, voordeel pachtuitgifte, kennisdelen, samen uitvoeren werkzaamheden ...

Biezenmortel Beukenhof 26 jan. 2023

Natuurinclusieve landbouw kansen voor boer en natuur

Theo Bakker
Staatsbosbeheer

Lars van Loenhout
Melkveehouder in
Prinsenbeek

Staatsbosbeheer

Landelijk

- 273.000 ha natuur
- 50.000 verpacht
- 40.000 geliberaliseerd
- 3500 pachters

Brabant

- 27.807 ha natuur
- 5.435 ha verpacht
- 353 pachters

Natuurinclusieve landbouw: waarom?

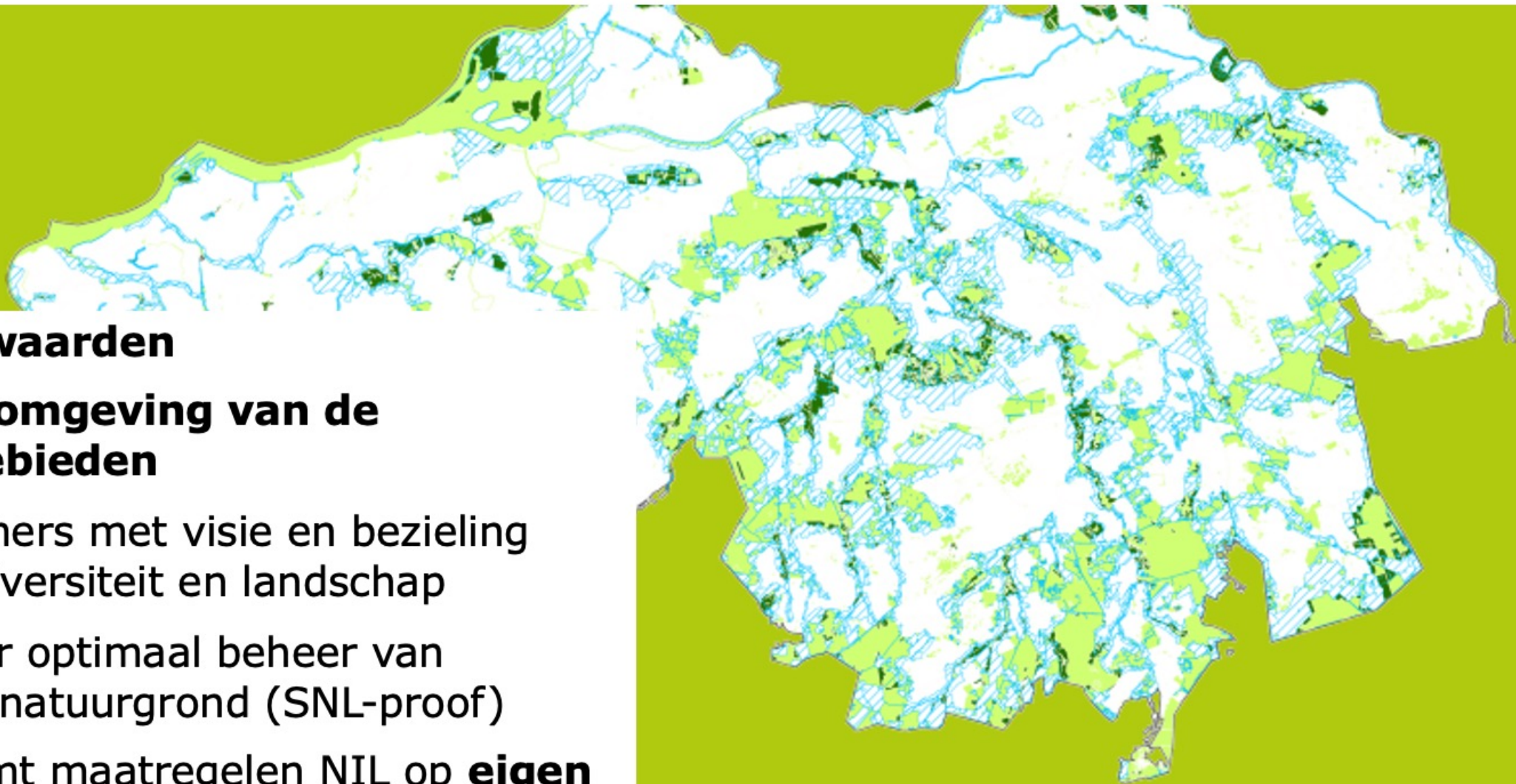
1. Bijdrage aan transitie landbouw en andere maatschappelijke opgaven (klimaat, biodiversiteit, landschap, voedselkwaliteit)
2. Past in het beleid van ontwikkeling van partnerschap en duurzame ingebruikgeving tussen landbouw en Staatsbosbeheer.

Natuurinclusieve pacht Staatsbosbeheer: waar en hoe?

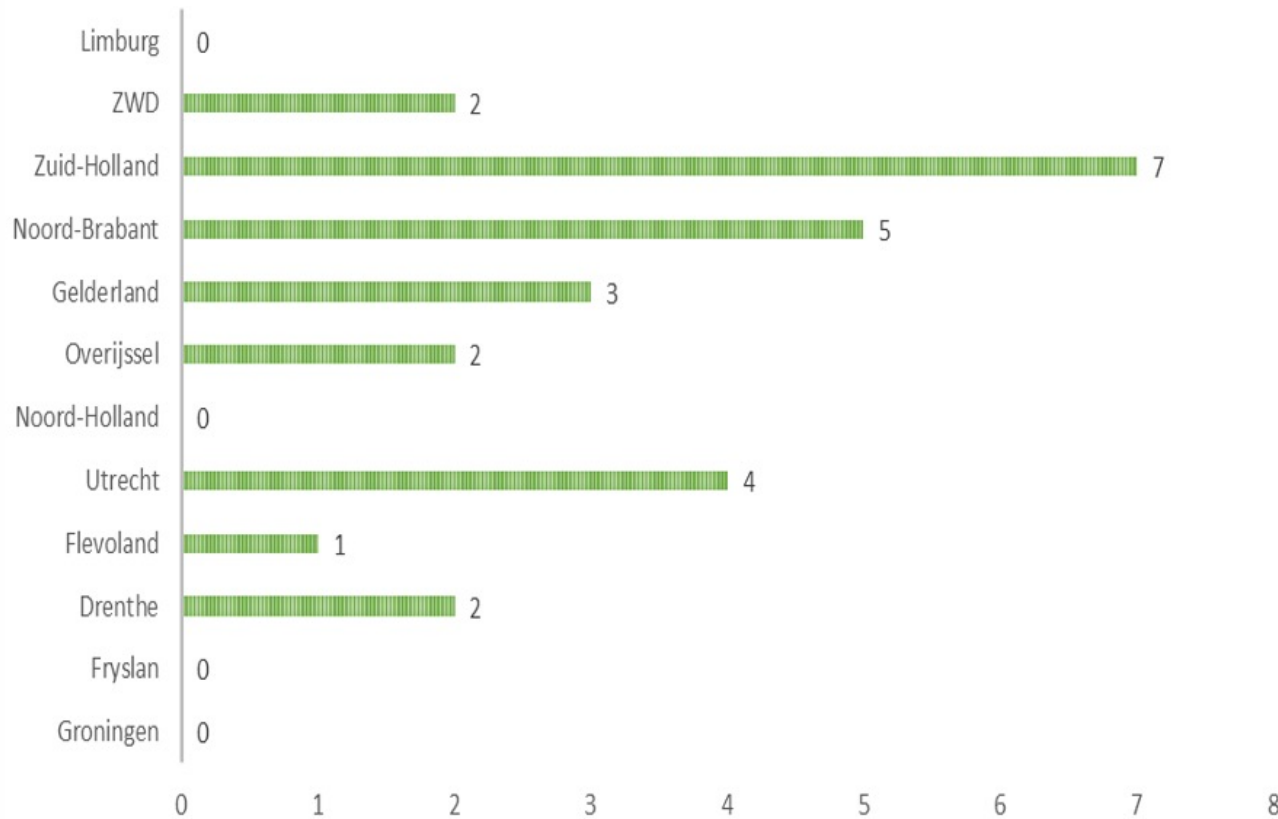
Randvoorwaarden

- Focus op **omgeving van de natuurgebieden**
- Ondernemers met visie en bezieling voor biodiversiteit en landschap
- Zorgt voor optimaal beheer van gepachte natuurgrond (SNL-proof)
- Boer neemt maatregelen NIL op **eigen** grond!

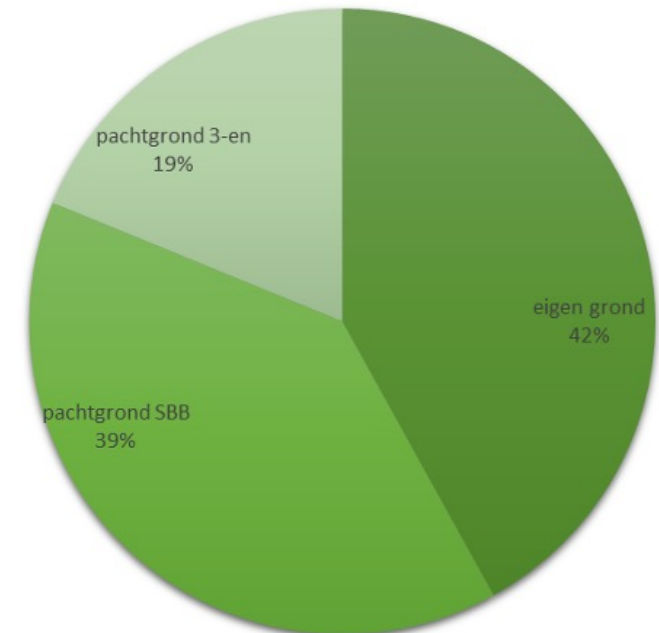
Waar staan we nu?

VERDELING NIL BEDRIJVEN (TOTAAL 26)

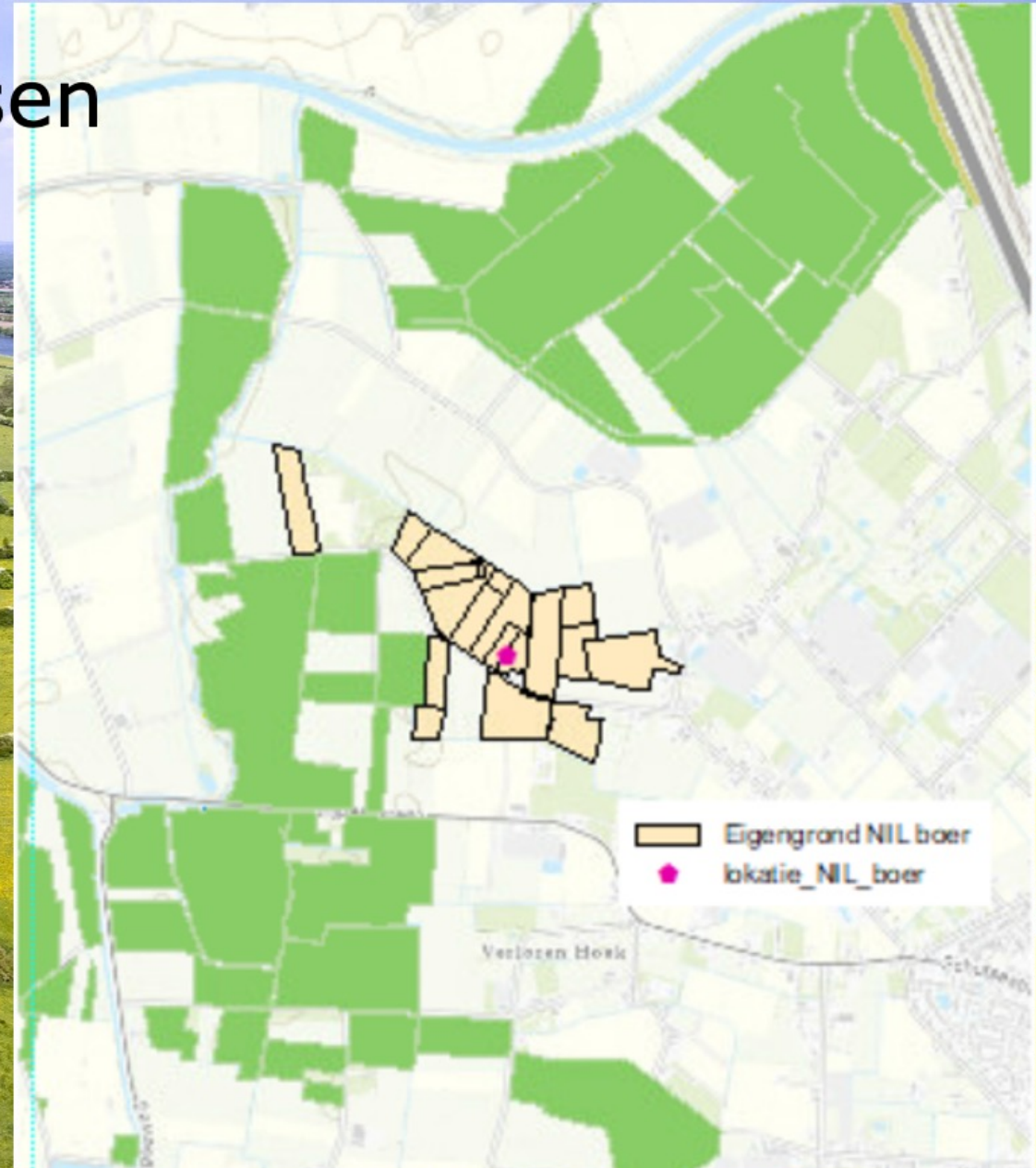
eigen grond	1281 ha	42%
pachtgrond SBB	1196 ha	39%
pachtgrond 3-en	574 ha	19%
	3051	

Verdeling grond (totaal 3051 ha)

Mts van Loenhout - Jansen

- Waarom NIL?
 - Toekomst
 - anders denken
- Waar staan we nu?
 - Breed netwerk
 - Extra inkomsten
 - GOB
- Toekomst verwachting
 - De daad bij het woord voegen!

Bedankt voor uw aandacht!
natuurinclusievelandbouw@staatsbosbeheer.nl

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Pachtbeleid en de transitie in de landbouw

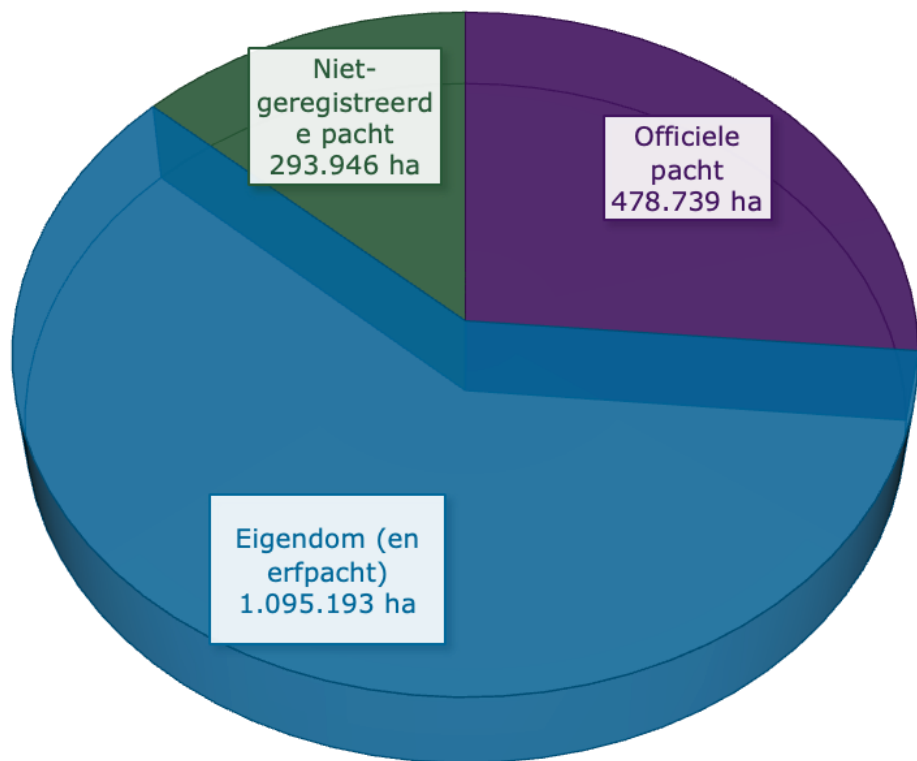
Casper Holl (LNV)

(plv. directeur Europees, Internationaal en Agro-
economisch beleid)

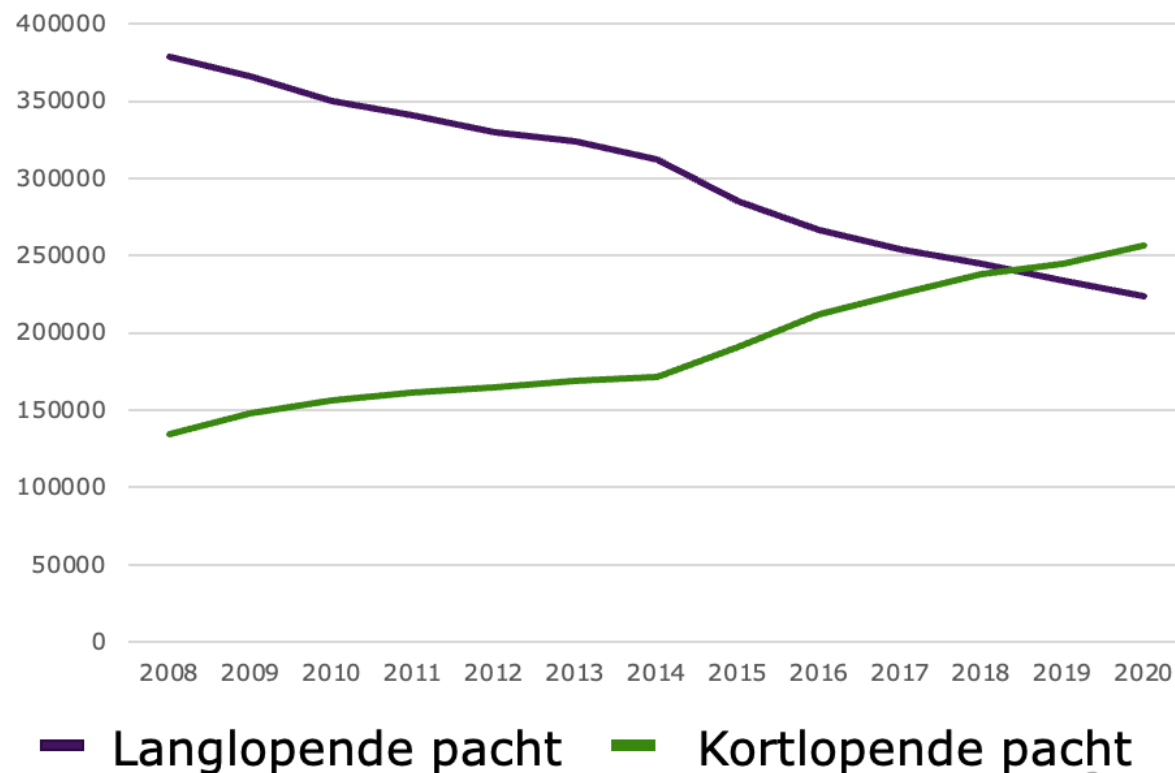

Huidige situatie pacht – wat is het probleem?

Alle landbouwgrond

Verloop pachtvormen

Inzet voor herziening pacht wetgeving

Doel: Langerlopende pacht en faciliteren transitie landbouw

1. Langerlopende pacht als de nieuwe standaard
2. Reguliere pacht blijft bestaan
3. Teeltpacht met vrije prijzen wordt gefaciliteerd maar qua frequentie ingeperkt
4. Duurzaamheidseisen in pachtcontracten faciliteren

Inzet vanuit Rijk: duurzame gronduitgifte

- › RVB gaat rekening houden met duurzaamheidscertificaten bij het toekennen van pachtcontracten (Brabantse systeem)
- › Meer mogelijkheden voor medeoverheden om na te denken welke voorwaarden zij willen op hun pachtgrond
- › Inzet op verbinden duurzame pachters en verpachter (PachtTotaal) en kennisuitwisseling.

Doel van dit alles: langerlopende pacht met meer mogelijkheden voor duurzaamheid om zo de transitie te ondersteunen.

Dank voor uw aandacht

Grond voor duurzame keuzen

Naar een landschap in vijftig tinten groen

Joks Janssen & Marijn van Asseldonk

Bijeenkomst duurzame gronduitgifte, Biezenmortel, 26 januari 2023

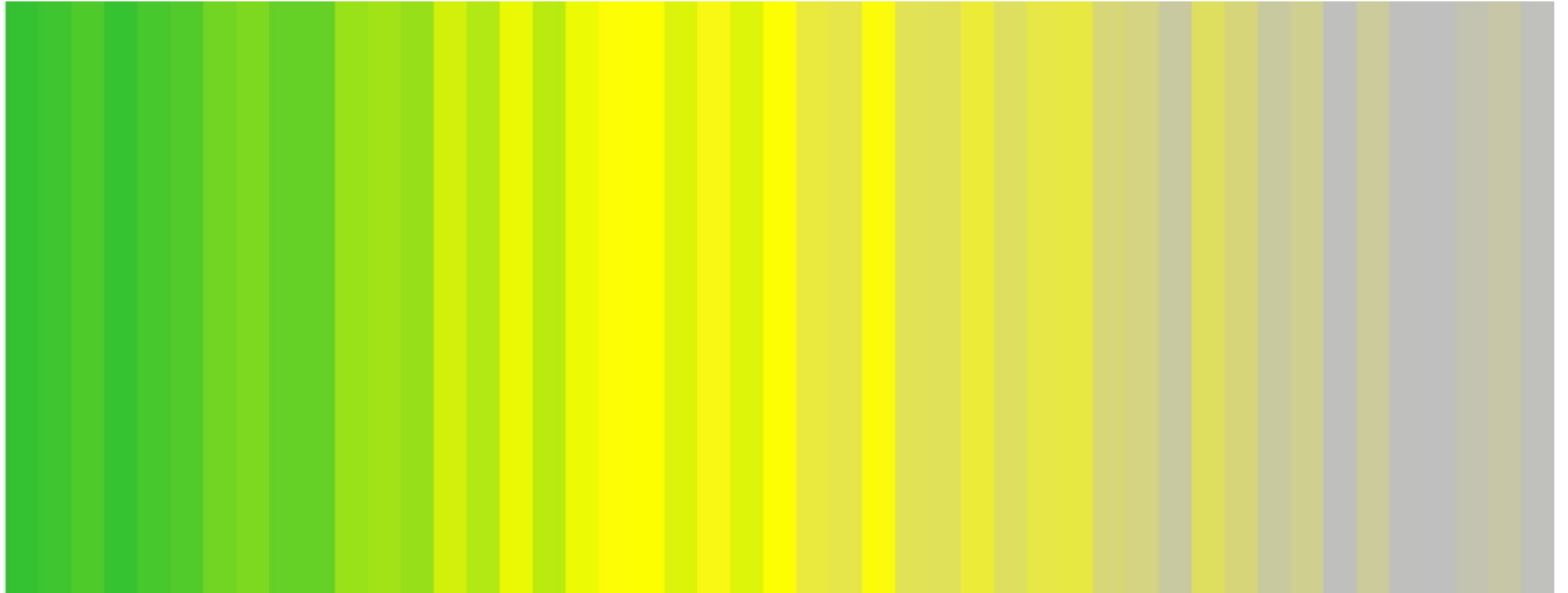

HEI pon | telos

Official Partner
Tilburg University

Van groen naar grijs

Bron: Richardson (2022)

Bending the curve...

Bron: IIASA (2020)

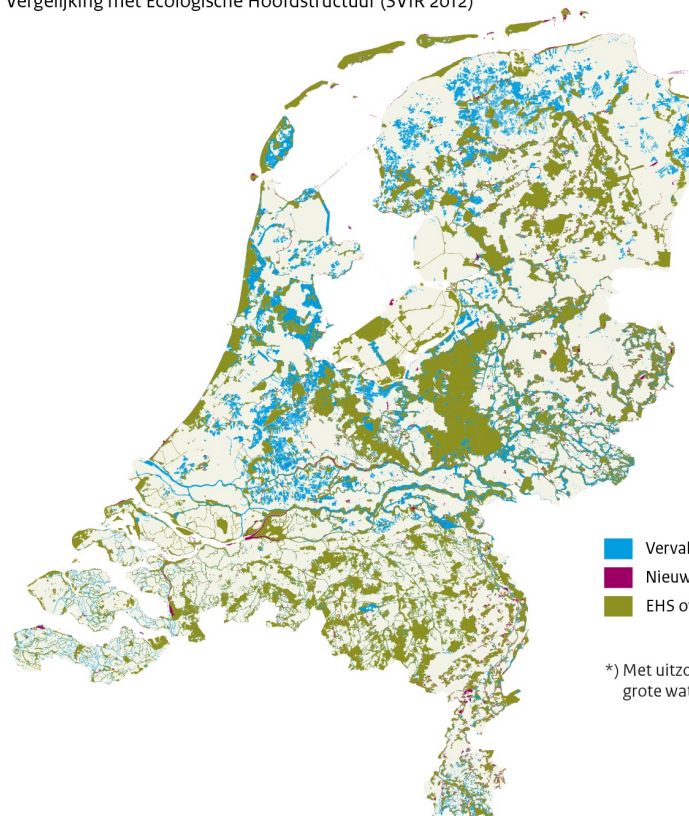
Natuurnetwerk Nederland

Natuurnetwerk Nederland

Natuurnetwerk Nederland*, 2017

Vergelijking met Ecologische Hoofdstructuur (SVIR 2012)

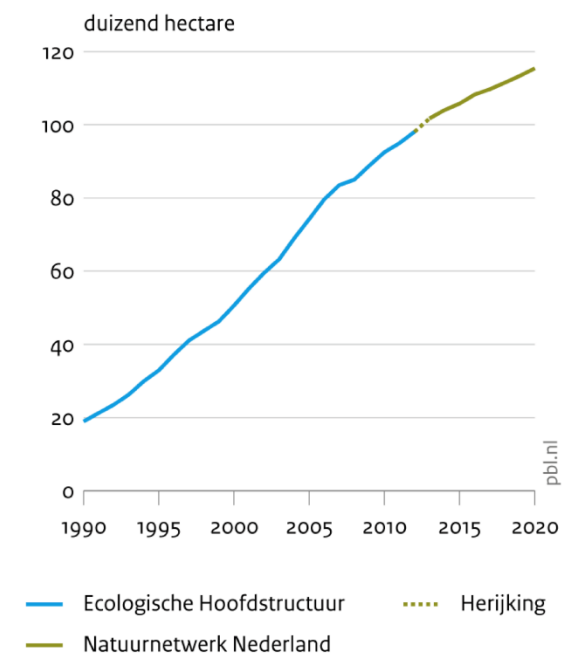

- Vervallen EHS
- Nieuwe natuurgebieden NNN
- EHS overgegaan in NNN

*) Met uitzondering van grote wateren

PBL/aug18

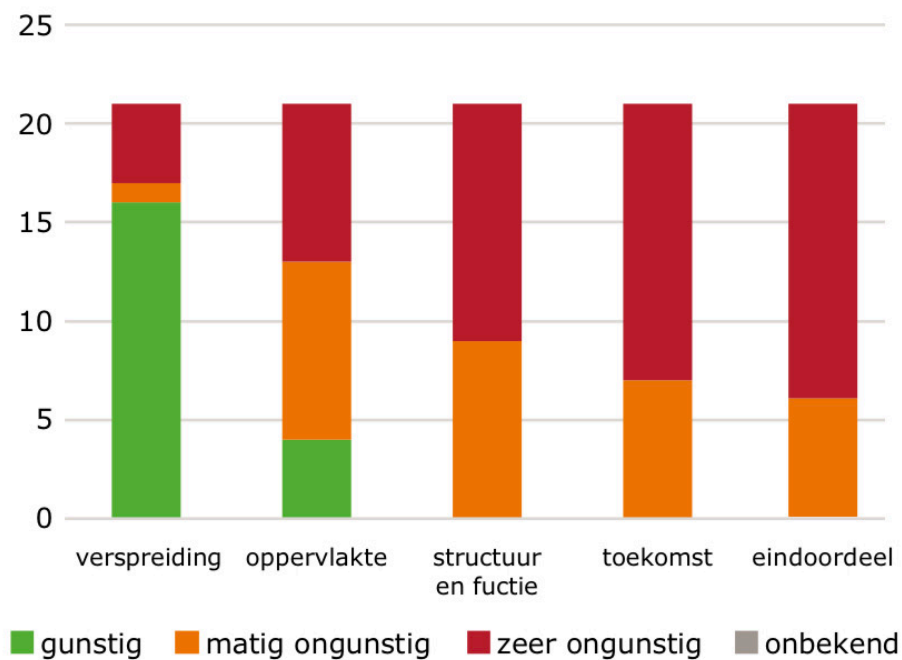
Verwerving en functiewijziging

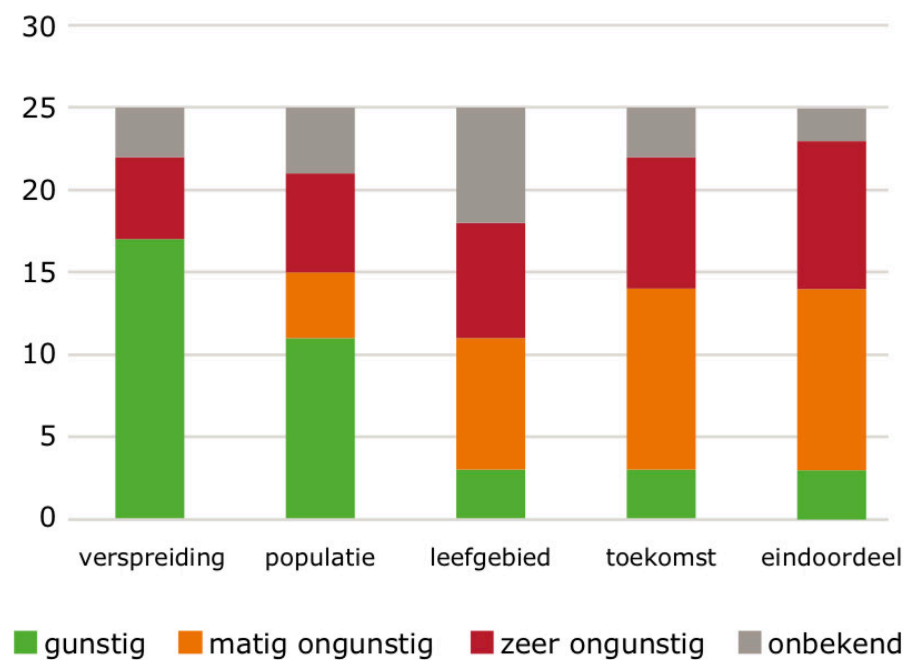
Bron: PBL (2021)

Staat van de natuur

Hogere zandgronden habitattypen

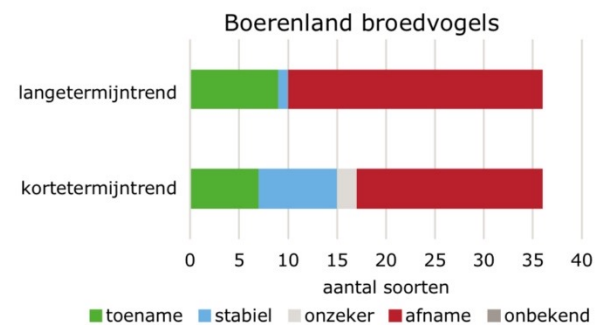
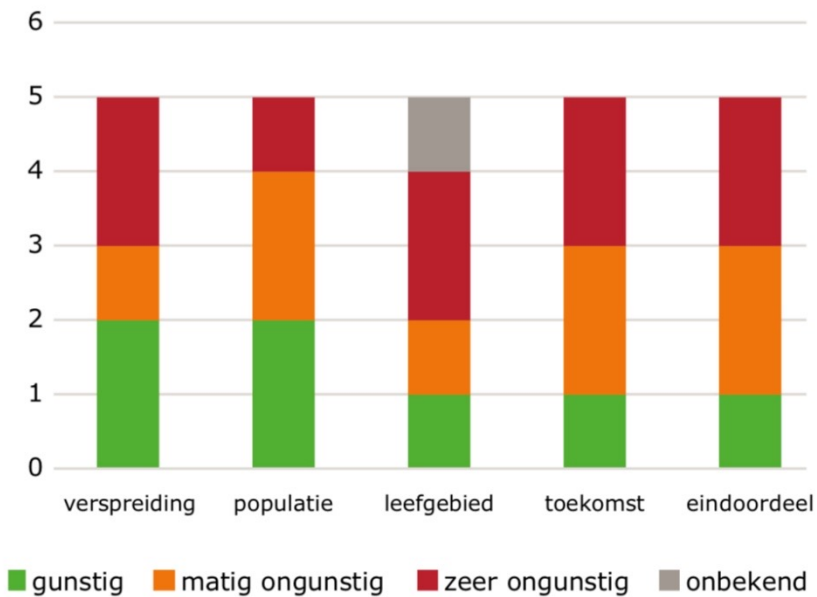
Hogere zandgronden Habitatrichtlijn-soorten

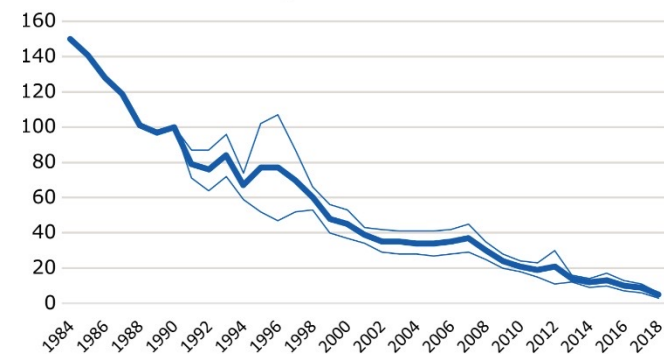
Bron: WUR (2021)

Boerenland

Boerenland Habitatrichtlijn-soorten

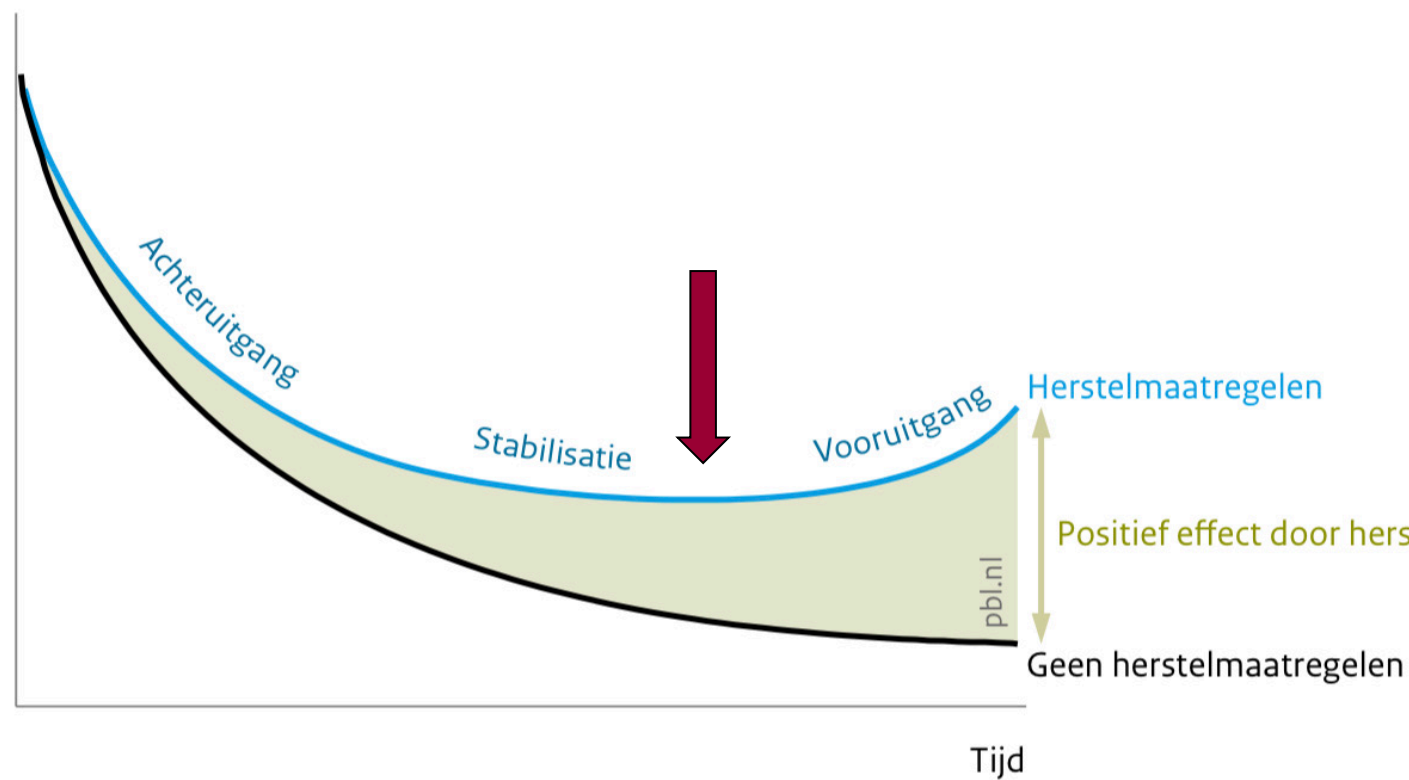
Zomertortel broedvogeltrend - Nederland

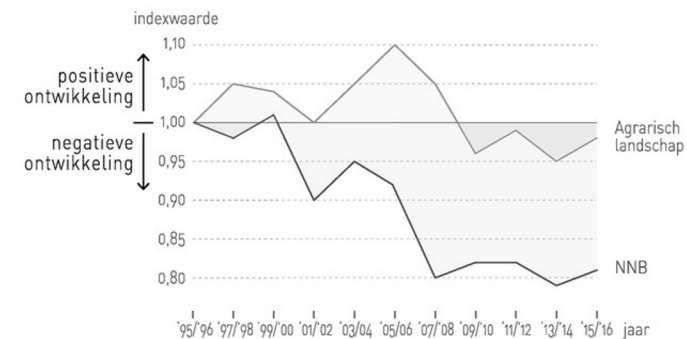
Bron: WUR (2021)

Waar staan we nu?

Aantal soorten

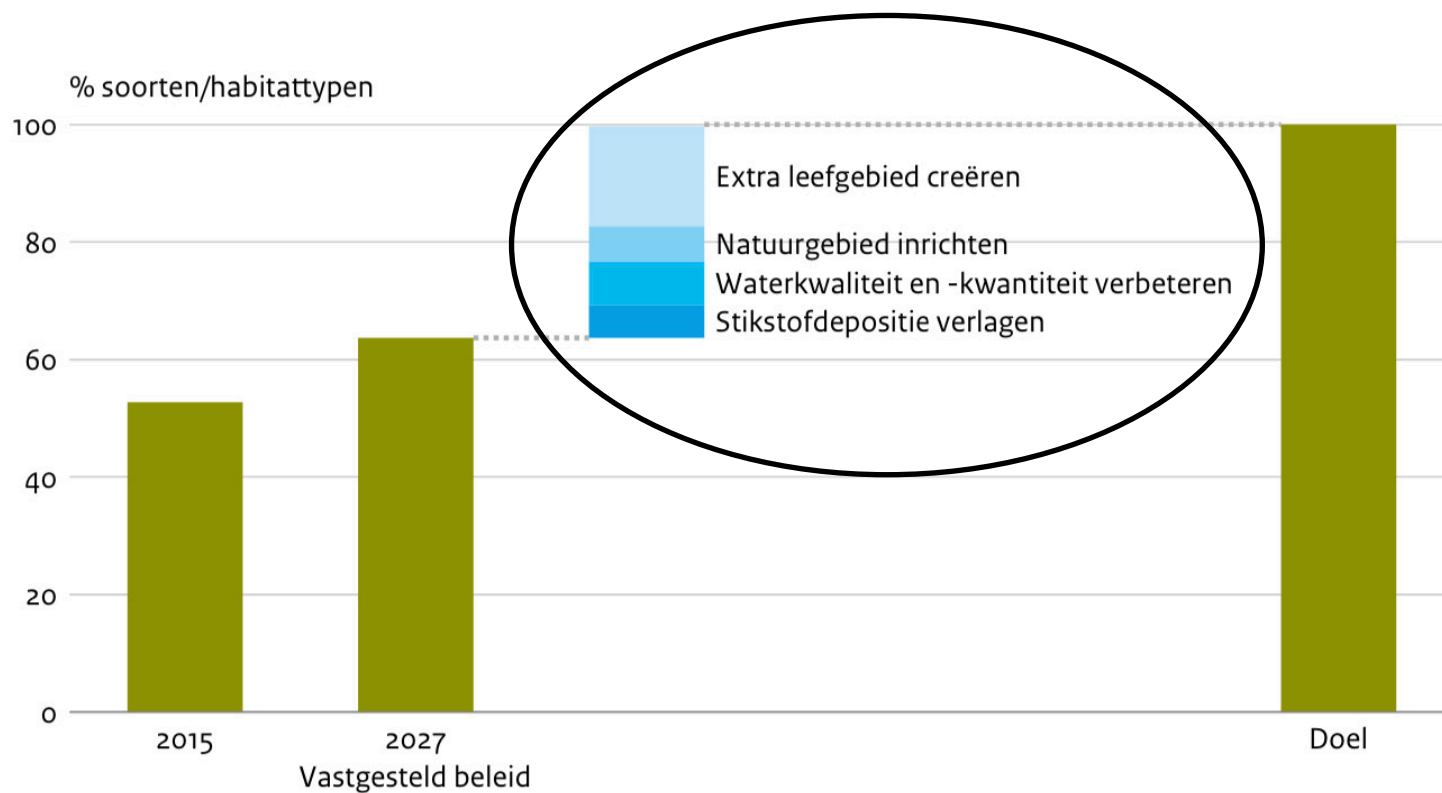
Natuurkwaliteit
Noord Brabant

Bron: PBL (2020) & BK (2021)

Herstel vereist extra inspanning

Maatregelen voor het verbeteren van de condities van het natuurnetwerk

Het betrekken van de landbouw buiten het Natuurnetwerk is cruciaal om de natuurambities van Nederland te realiseren!

Bron: PBL (2020)

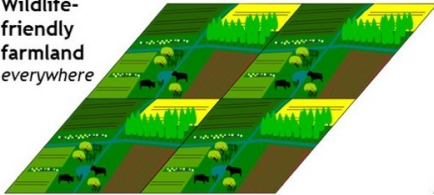
Van strikte scheiding...

...naar verweving 2.0!

Land sharing

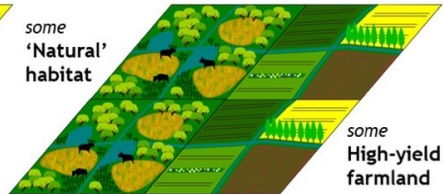
Wildlife-friendly farmland everywhere

Entire region managed as *wildlife-friendly* farmland, which *shares* the function of food production & biodiversity conservation.

Land sparing

some 'Natural' habitat

some High-yield farmland

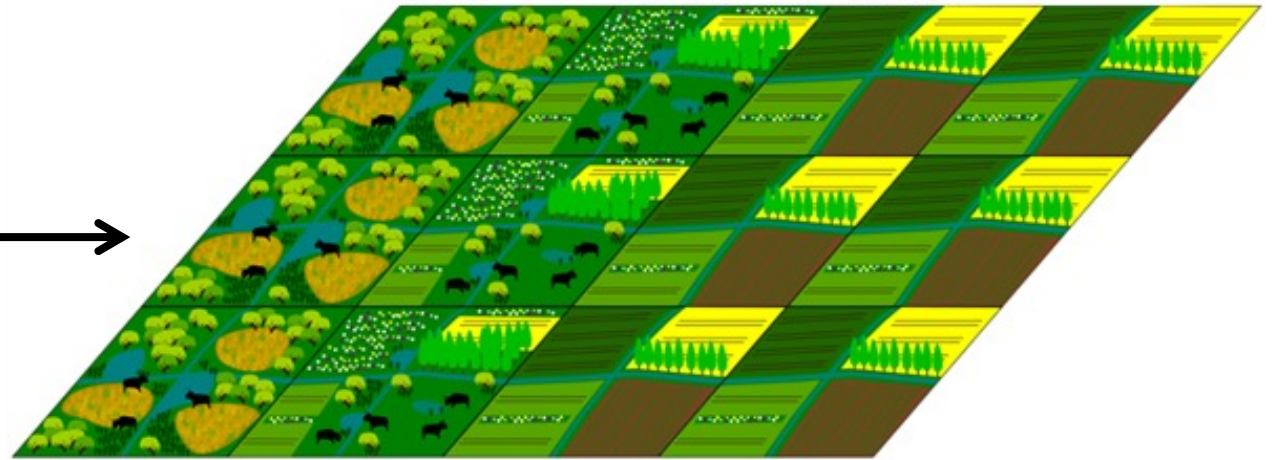
High-yield farmland delivers food production over a smaller area...

some Natural habitat

some Wildlife-friendly farmland

some High-yield farmland

some Natural habitat

some Wildlife-friendly farmland

some High-yield farmland

Bron: Finch, Gillings, Green, Massimino, Peach & Balmford (2019)

Landbouw en natuur verbinden

Natuurinclusieve landbouw is combinatie van:

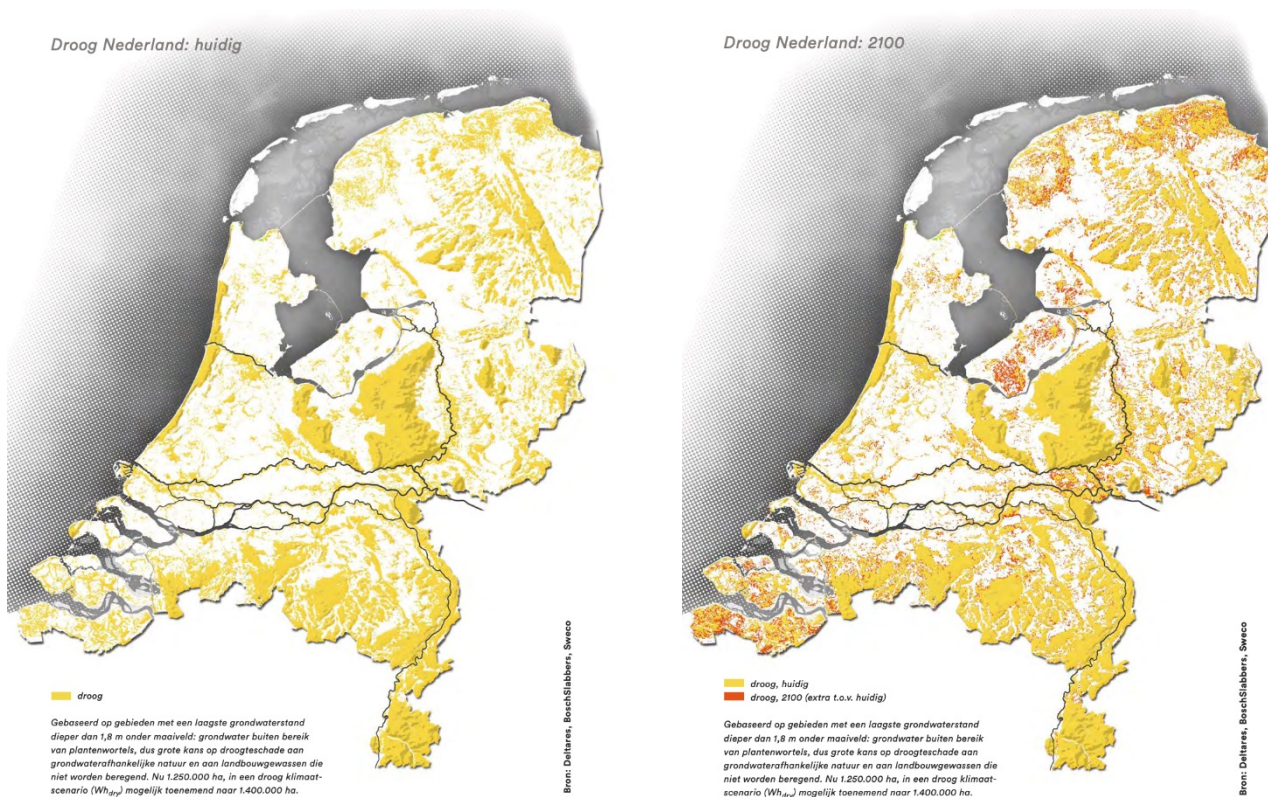
1. *Begeleidende biodiversiteit via agrarisch natuurbeheer ('zorgen voor natuur')*
2. *Efficiënt gebruik van hulpbronnen en lagere emissies ('minder impact')*
3. *Integratie van natuurlijk kapitaal in de bedrijfsvoering ('gebruik maken van natuur')*

Bron: Van Doorn et al. (2016)

Met de natuur meebewegen

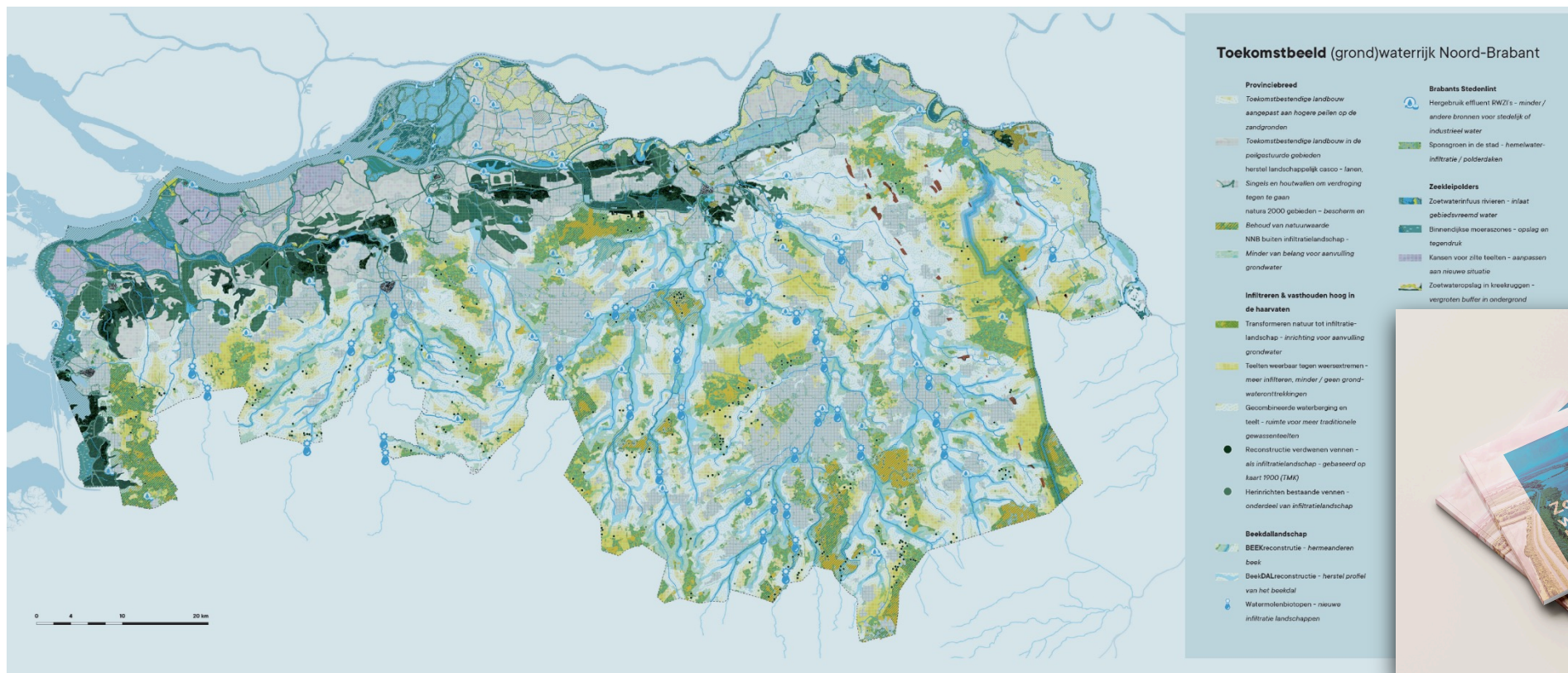
Klimaatverandering dwingt landbouw tot aanpassing

Bron: Deltares (2021)

Wederombouw op waterbasis

Bodemwatersysteem geeft richting aan nieuwe overgangen

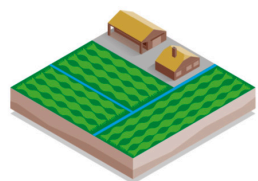

Bron: Adviescie Droogte (2022)

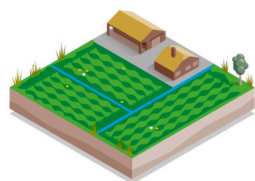
Biodivers boeren lonkt

Veel agrarisch ondernemers willen omschakelen

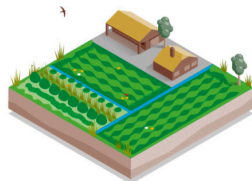
Akkerbouw

Niveau 0
Reguliere bedrijfsvoering

Niveau 1
Rand van het bedrijf
10 – 20%

Niveau 2
Helft van het bedrijf
50%

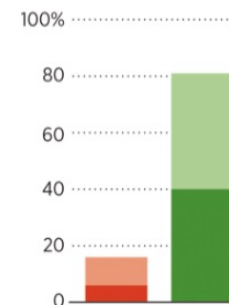

Niveau 3
Hele bedrijf
100%

	Regulier	NIL rand	NIL helft	NIL heel
Akkerbouw	3,8	4,6	6,6	6,8
Melkvee	3,8	5,7	7,4	9
Gemengd	3,7	5,1	6,4	8

Tabel 1: Gemiddeld genomen aantal maatregelen natuurinclusieve landbouw

Als de supermarkten en consument meer voor mijn product willen betalen, ben ik bereid om over te stappen naar natuurvriendelijke productiemethoden

Bron: Trouw (2018) en PBL (2020)

De weg naar natuurinclusief

Van marge naar mainstream: integratie in bedrijfsvoering

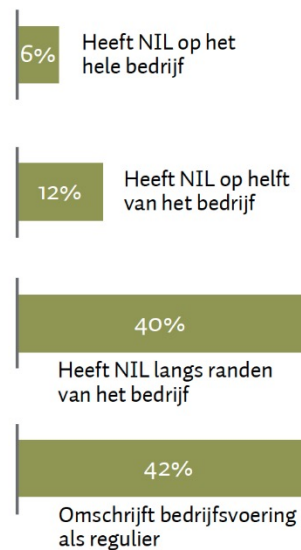
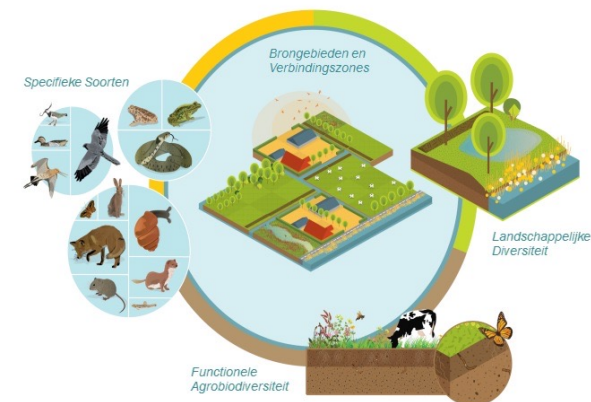
1 Voldoen aan wettelijke verplichtingen + erfbeplanting

2 Deelname in agrarisch natuurbeheer en andere maatregelen, maar niet geïntegreerd in de bedrijfsvoering.

3 Aanpassingen in de bedrijfsvoering, gebruikmaken van functionele agrobiodiversiteit, aandacht voor bodemvruchtbaarheid en optimaliseren van kringlopen.

4 Volledig natuurinclusief (kringloop)bedrijf, dat optimaal functioneert in en met de natuurlijke omgeving.

LTO-respondenten (N = 956)

Bron: Erisman (2019) & PBL (2020)

Bottlenecks voor boeren

Beperkte (markt)macht

Gevangen in gespecialiseerde ketens

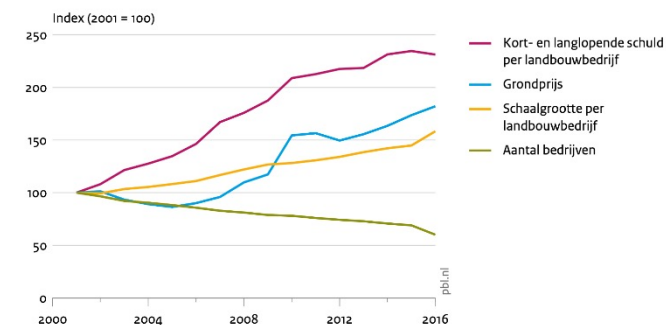
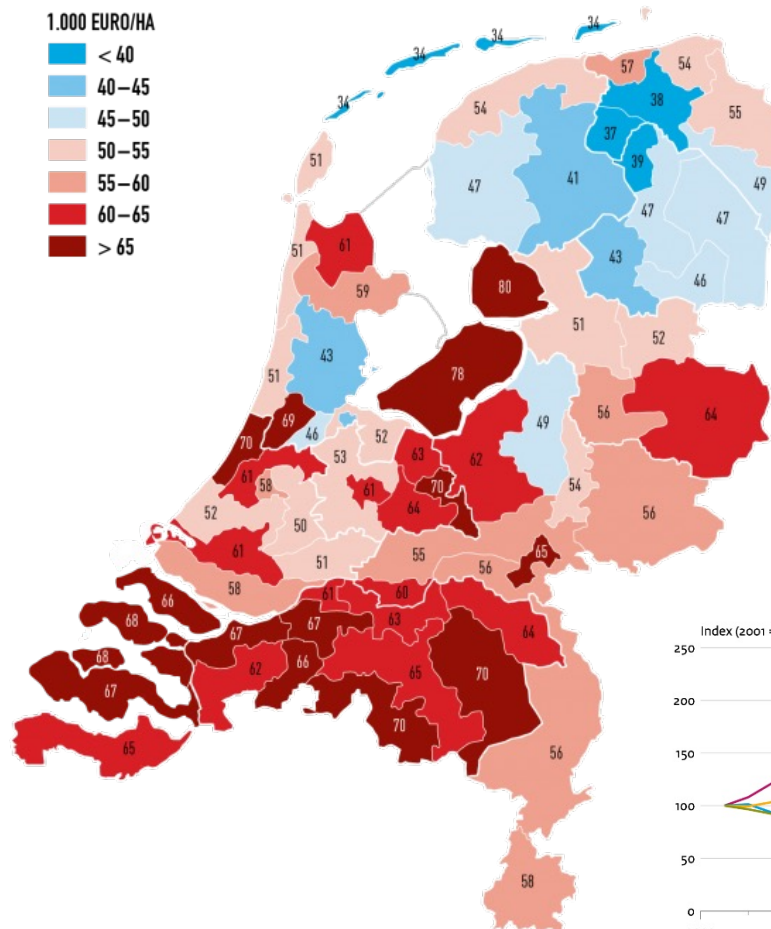
Hoge agrarische grondprijzen

Nieuw verdienmodel nodig

Moeizame experimenten

Beperkende wet- en regelgeving

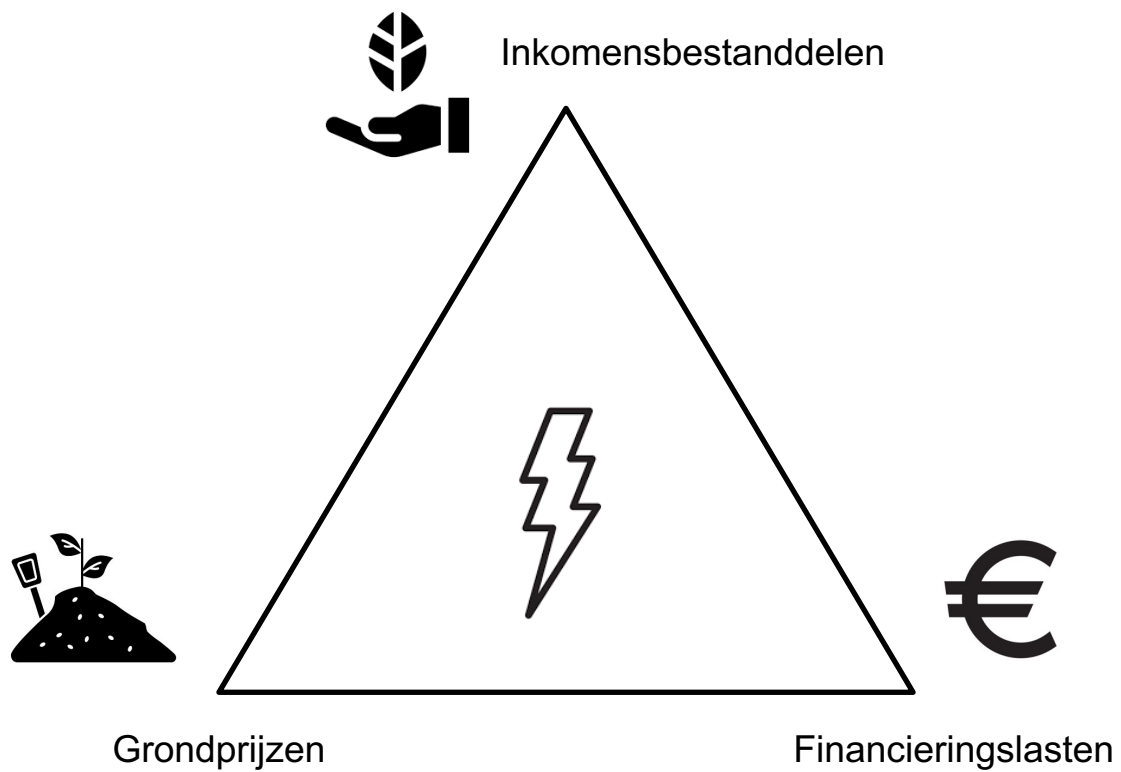
Gebrek aan kennis en technologie

Bron: Wageningen Economic Research Agrimatie

Bron: PBL (2018) & BK (2019)

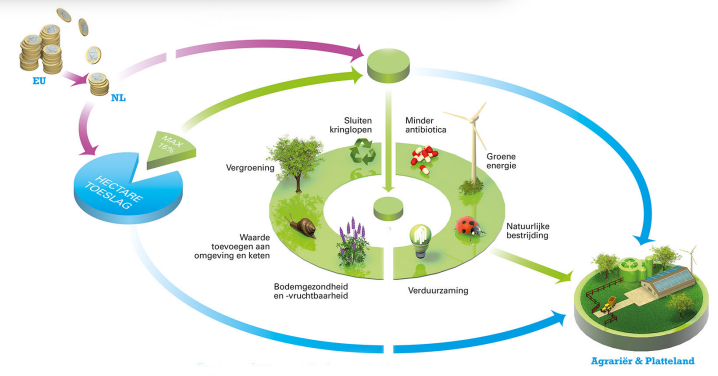
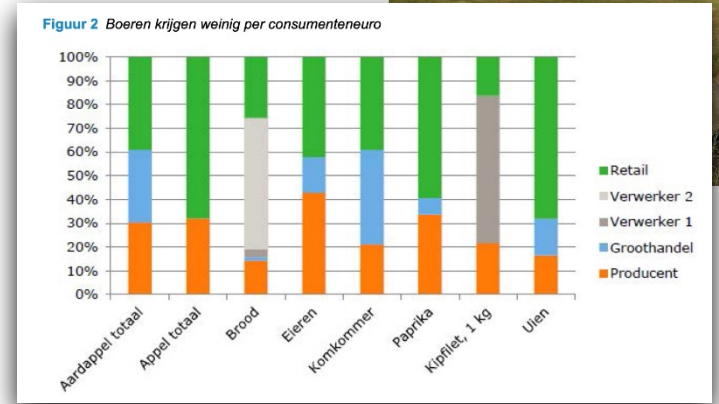
Grond als factor

WUR rapport toont aan: Rendement grootschalige intensieve akkerbouw staat extensivering in de weg

2 september 2022 Wageningen Politiek reageer

Top artikel

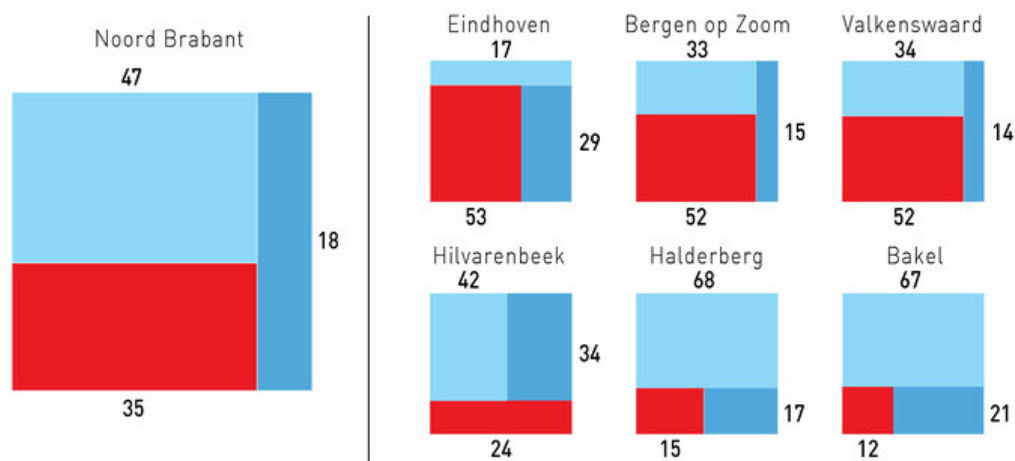

Overheid als actor

Bijna een derde van alle grond in overheidshanden

Grondeigenaren Noord-Brabant

in percentages ■ Overheid ■ Natuurlijk persoon ■ Niet natuurlijk persoon

Grondbezit overheid

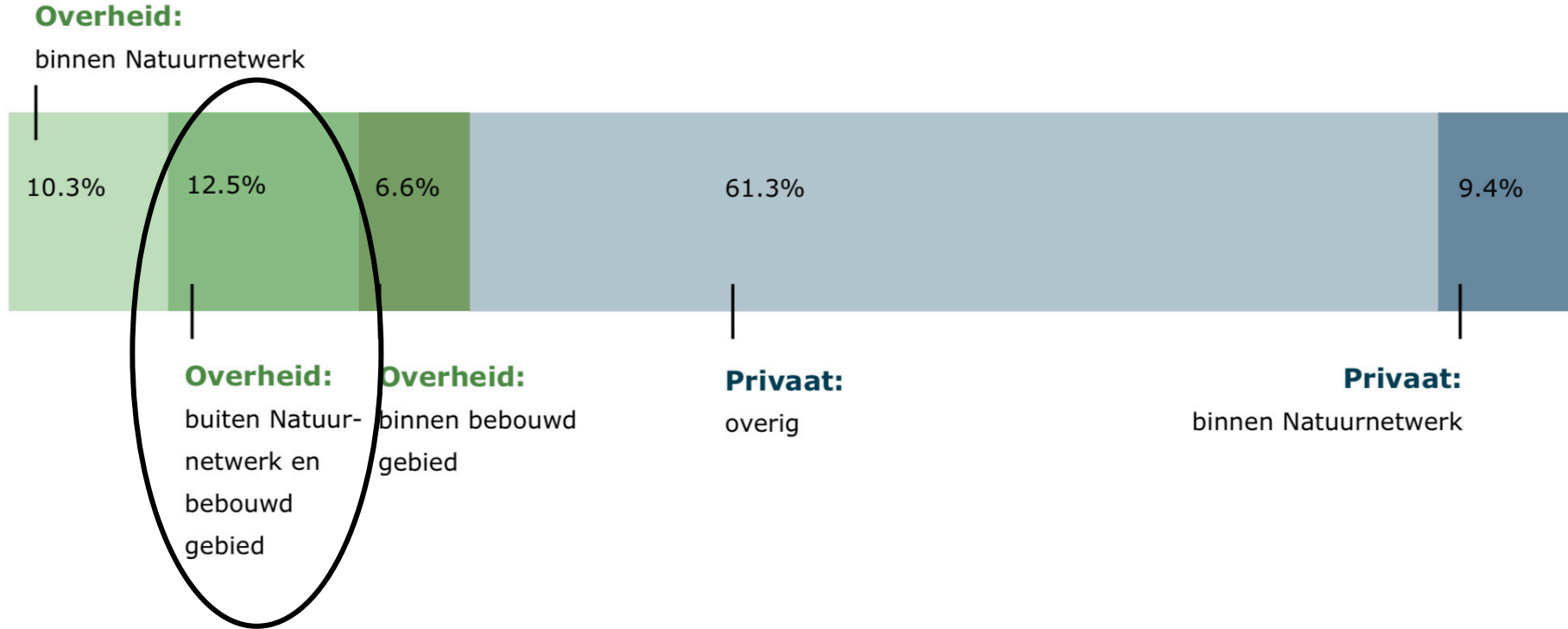
Situatie 31 december 2020

Bron: PBL (2021) en BK (2021)

Grond(en) voor transitie

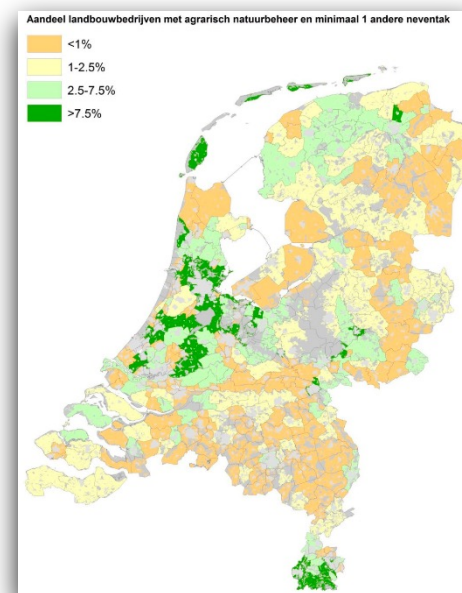
Versnellen van verandering in overgangszones

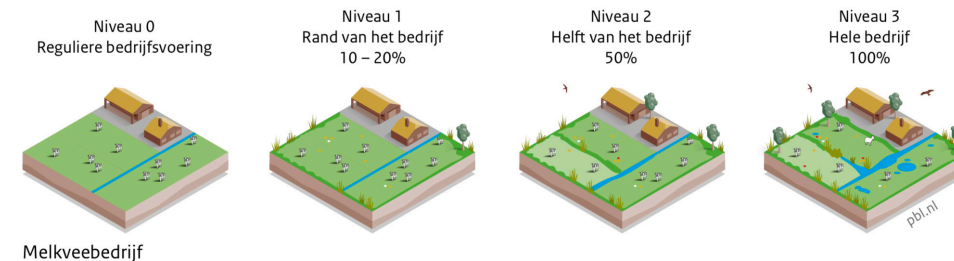
Bron: WUR (2017)

1. Stimuleer duurzaam ondernemerschap

- *Geef als overheid het goede voorbeeld: inzet gronden voor boeren die willen omschakelen*
- *Duurzame gronduitgifte met voorrang, voordeel of via langdurige verpachting*
- *Stimuleren van natuurvriendelijke werkwijzen in de bedrijfsvoering: naar 100% NIL*

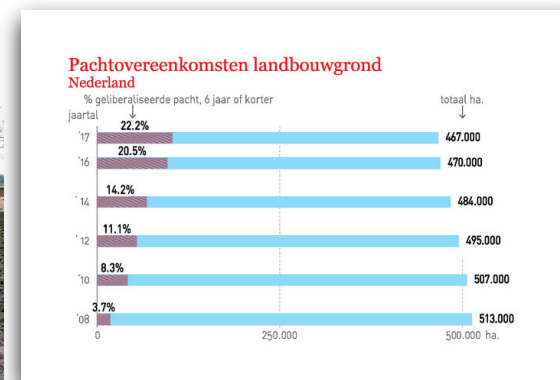
Brabant Water kiest voor duurzame gronduitgifte

Bron: WUR (2020)

2. Pas planologisch regime en pachtwet aan

- *Overgangszones planologisch reguleren via bv. bufferstatus of 'gecombineerde landbouw'*
- *Grondprijzen stabiliseren voor toekomst van extensieve grondgebonden melkveehouderij*
- *Aanpassing pachtwet voor verplichte opname duurzaamheidsvereisten in pachtcontracten*

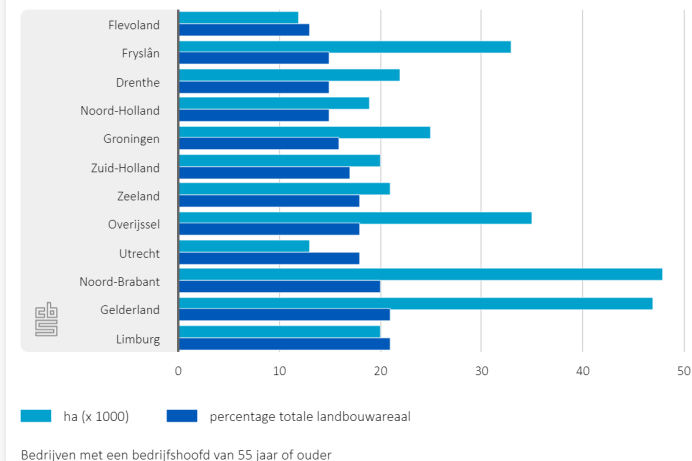

Bron: BK (2021)

3. Leg gebiedsgericht de grondpuzzel

- *Aankoop (ruil)gronden om grondmobiliteit op gang te brengen in overgangszones*
- *Kavelruil stimuleren tussen boeren binnen en buiten de overgangszones Natuurnetwerk*
- *Gezamenlijk gebiedspassend grondgebruik bepalen op basis van bodemwatersysteem*

Landbouwgrond op bedrijven zonder bedrijfsopvolger, 2020

Bron: CBS (2021)

Tot slot: vijftig tinten groen

Van opbrengst per hectare naar waarde per hectare

Mary Fiers

**Directeur Groen Ontwikkelfonds
Brabant**

GROEN

ONTWIKKEL
FOND
S
BRABANT

Aan de slag

Handreiking 'Aan de slag met duurzame gronduitgifte'

8 maart 10:30-12:00 Duurzame gronduitgifte en Didam

Landelijk netwerk Duurzame Pacht

Aanmelden: Tessa Molhuizen - tessa@biodiversityinbusiness.eu

13 april 10:00 -11:30

Brabants leernetwerk Duurzame Gronduitgifte

Aanmelden: Andrea Almasi - Aalmasi@brabant.nl

Duurzame Gronduitgifte: de volgende stap

Donderdag 23 januari 2023